

LÜTFİ PARLAK

Deli Dumrul

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2017
Sertifika no: 17313

İZ YAYINCILIK: 854
sanat edebiyat dizisi: 194
ISBN: 978-605-326-060-8
2. baskı; İstanbul, 2017

Litros Yolu, Fatih Sanayi Sitesi 12/266, Topkapı-İstanbul
telefon: (212) 5207210 • faks: (212) 5115791
www.iz.com.tr • bilgi@iz.com.tr
facebook.com/izyayincilik • twitter.com/izyayincilik
instagram.com/izyayincilik • youtube.com/izyayincilik

kapak: Hamdi Akyol

Basıldığı yer: Alemdar Ofset Matbaacılık Davutpaşa Caddesi
Besler İş Merkezi No: 20/29 Topkapı/İstanbul (Sertifika no: 22953)

LÜTFİ PARLAK

Deli Dumrul

LÜTFİ PARLAK; 1955 yılında Elazığ'a bağlı Helezür köyünde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Elazığ ve Diyarbakır İmam Hatip Okulunda tamamladı. 1977'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Aynı yıl, öğretmen olarak Elazığ Lisesi'ne atandı. 1981'de yedek subay olarak tamamladığı askerliğe müteakip Uşak Eşme Lisesi'nde görevlendirildi. Müdür yardımcısı, müdür başyardımcısı ve müdür vekilliğinden sonra asaleten Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi'ne müdür olarak tayin edildi.

Bilahare idarecilik görevinden istifa ederek Elazığ-Fatih Lisesi, Merkez Endüstri Meslek Lisesi, Mehmet Akif Ersoy Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 2003'te Elazığ Lisesi'ne müdür oldu. 2007 yılında emekliye ayrılan Lütfi Parlak'ın yayınlanmış eserleri:

- 1) *Yukarı Fırat'ta Tarihî Eserler* (Araştırma ve inceleme)
- 2) *Behramoğlu Balak* (Tarihî roman)
- 3) *Yemen* (Tarihî roman)
- 4) *Gençosman* (Tarihî roman)
- 5) *Sudan Gelen* (Tarihî roman)

Evli ve üç çocuk babası olan yazar, 1985'ten beri mahallî gazetelerde düzenli bir şekilde köşe yazılarını sürdürürken edebî dergilerde de şiir ve makalelerini yayınlamaktadır. Halen Elazığ Nurhak gazetesinde güncel köşe yazıları ile faaliyetlerine devam etmektedir.

İçindekiler

Yaylada Bahar...	9
Boş Beşik.....	16
Davet Var.....	19
Bey Sofrası.....	24
Tabir mi, Tarif mi?.....	29
Gönüllere Bahar Geldi	33
Baskın Var Baskın.....	42
Yakalandı, Yakalanacak.....	48
İnci Çirkefe Düşerse.....	60
Keremeti Kendinde Ara.....	63
Birlikten Kuvvet Doğuyor.....	71
Gençlik.....	77
Doğum Aşısı.....	84
Bedava Pekmez.....	101
Dertli Geyik.....	112
Evlilik ve Beylik.....	119
Emre ile Karşılaşma.....	124
Ne Balını İsterim Ne Belasını.....	133
Çoruh'a Bakan Bayburt.....	142
Büyük Pazarlık.....	154
Değirmende Doğan Fare.....	163
Deli Dumrul Evleniyor	174
Göçebe Düğünleri Güzel Olur	184
Bey Aslı Bey Olur	192
Korkut Ata'nın Dersleri.....	198

Deli Dumrul'un Çocukları Doğuyor.....	204
Yalancı Şaman.....	212
Asayiş.....	221
Dini Olmayanın Nesi Olur ki?.....	225
Seferberlik Sürüyor.....	235
Kıyamet Bir Savaş, Meydan Dolu Baş Oldu.....	246
Cinler Vadisi.....	259
Kuraklık.....	268
Zoraki Göçün İkinci Aşaması.....	275
Macera, Macera.....	284
Çingeneler.....	299
İsyan.....	315
Dua.....	338

Deli Dumrul

Yaylada Bahar...

Mevsimlerden, yaz öncesi... Ramazan orucu bitip bayram gelmiş, yemekler yenip sofralar toplanmıştı. Büyüklerin ellerini öpen çocuklar bahışlerini almış, dost akraba ziyareti tamamlandıktan sonra herkes işine gücüne dönmüştü. Uçsuz bucaksız yaylalardan inen çobanlar bile sürülerinin başına geçmiş, yeni bir şevkle kavallarını üflemeğe başlamıştı. Kış uykusuna dalan irili ufaklı böcekler; çekilen güçlü müzik ziyafetini duyunca uyanmış, olanı biteni kaçırmamak için ısınmış topraktan başlarını çıkarıp mahmurlaşan gözlerini dört açmıştı.

Görünüşe bakılırsa boğaz derdine düşüp arada mele-yen sağılı koyunların; yüreklerini yakan acıları, gönüllerini burkan sızıları, ruhlarını sarsan sıkıntıları, gözlerini yollara düşüren beklentileri vardı: Obada bıraktıkları körpe kuzuları... Bahar bereketi taze otları kemirip karınlarını doyururken süt dolu memeleriyle mini minnacık yavrularına kavuşmanın telaşını ve heyecanını yaşıyorlardı. Bir yandan koro halinde meleyip sabırsızlıklarını gösterirken diğer yandan toprağın kendilerine sunduğu yeşil ziyafetin tadını çıkarmaya çalışıyorlardı.

Yarı açık, yarı kapalı gök kubbenin üzerinde bir görünen bir kaybolan utangaç güneşin okşadığı nemli yaylalar, bebek gibi esneyip uyanmış; baharın taze kokularını koy-nunda saklayan siyah toprak, ekşiyen hamur gibi kabarıp

kalkmıştı. Hareketli hayata ayak uydurmak için kenarda k-
şede çatlayan tohumlar filize durmuş; gveren menekşeler,
bir ısınıp bir soğuyan havaya nispet başlarını eğip lacivert-
ten kalpaklarını dallarına asmışlardı. Yayılan mis kokuları
ile sarhoş olup coşan, birbirine kur yapıp dönen güvercin-
lerin huhuları çoğalmış, yanık nağmeli kavalların sesi ar-
tarken esen yelin dallardaki ışlıkları, kısıldıka kısılmıştı.

Kl rengini atmaya çalışan, uçsuz bucaksız bozkırda
ortaya çıkan bu şenlik; başı bulutlara saplanan ulu dağları
canlandırmış, gökyüzünde kanat ırpan rengrenk kuşları,
yaylaları dolaşan kepenekli çobanları çoktan hareketlendir-
mişti. Ruhsuzluktan siyahlaşan kayaların delik deşik etti-
ėi uçurumlar, dibi görünmeyen çukurlar, soğuk rzėarın
etkisiyle suyu çekilip kömür kesen ağaçlar, gözyaşlarını
kırık bir çizgi halinde aşağıya salan asırlık pınarlar... g-
rnmeye başlayan yeşil örtünün birer nakışı, gizli gücün
birer bağışı oluvermişti.

Gelişmelere ayak uydurmak için l gibi hareketsiz du-
ran bayırlar, İsa nefesiyle canlanıp yeniden donanmış; sevin-
cinden gözü yaşaran pamuk yığını bulutlar, sanki ağırlaşıp
ta aşağılara inmişti. Geride kalanlar, güneşin ışığına maruz
kalıp gök kuşağına dönüşmenin gönüllü adayı olmuştu.
Ağaçlara takılıp nöbet davulu gibi gümbürdeyen elekt-
rikli koyu siyahlıklar ise kara toprağın üzerine in kuma-
řı serilsin diye su çiselemeye başlamıştı. Canlanan badem
ağaçları, bir taraftan aan tomurcuklarıyla kaçırdıkları bay-
ramı geri döndürmenin, diğer taraftan tabiatı allayıp pul-
layarak geline çevirmenin peşine düşmüştü. Yeni terleyen
bıyık misali ortaya çıkan cılız otlar, kel başa dönen toprağı
sarıp sarmalarken gecesini gündüzüne katıp açık yerlere
doğru kollarını uzatmanın gayreti içine girmişti.

Her şeyden daha güzeli koyun sürülerini andıran ma-
ralların gezip otladığı dik yamaçlar, el ayak değmemiş sarp

uçurumlar, bukalemun gibi renkten renge giren engebeli vadiler... Yeşilimsi suların kulaklara fısıldadığı sesler, yağın yağmurla toprağın aldığı nefesler; henüz yüzeye çıkmamış böceklerin daralmış gönüllerini ferahlatıyordu. Kısa zamanda cicili bicili elbisesini giymeye çalışan tabiata, üzerine Kaçkar halıları dönecek dağlara, bahar kıyafetini giymek için sabırsızlanan bozkırlara misk kutusu ceylanların göbeğinden damlayan güzel kokular yayılıyordu. Ağzı ve ayakları kan kırmızı kabadayı kekliklerin tehdit eden sesi, kanat çırpan turnaların nazlı süzülüğü, oynayan geyiklerin havaya sıçrayışı, kuzuların sabırsızca meleyişi... yeni bir mevsimi, yeni bir hayatı müjdeliyordu.

Ya bal alacak çiçeğe doğru sabırsızca uçan, köşe bucak demeden dolaşan arılar... Ağızlarına doldurdukları usareleri, peteklerine taşıırken acele ediyor, ikramda bulunacağı insanlara şimdiden hazırlık yapıyordu. Onlara özenip yerlerinden doğrulan, ışıktan gözleri kamaşan böceklerin ötüşlerine de diyecek yoktu. Her biri, kendi dilleriyle hayatın cilvelerini anlatıyor; güzel görünüp güzel yaşamanın sırrını bilmeyenlere üzüntülerini ifade ediyordu.

Gelişmelerin aksine dere ağızlarında yankılanan kurdun sesi, akılları karıştırıp zihinlere soru işareti takmaya, acı soğan gibi tertemiz havayı kirletip mideleri bulandırmaya yetiyordu. Her canlı, baharın gelişle mutlu ve umutlu dolaşırken, hakkına düşeni paylaşırken ona ne oluyordu? Acep ihtiyaç duyduğu bir haceti, göstermek istediği bir marifeti mi vardı? Yoksa yeni gelen sürüleri sezdiği için sevincinden düğün bayram mı ediyordu? Ya da geniş dünyasını daraltıp mekânını yarı yarıya elinden alan hayvan sahiplerine gözdağı verip; "buralar bana ait, başka yerlere gidin" der gibi meydan mı okuyordu?

Canlanan tabiata inat korkuluk gibi dolaşan, kendi gölgesiyle kavga etmeye alışan insanoğlu, boş mu duruyordu

sanki? Böcekler bile hareket edip kaynaşırken yaratılmışların efendisine durmak yakışır mıydı? Hele şefkatin, merhame-tin, hoşgörünün, güzelliğin sembolü kadınlar... Sevmenin, sevilmenin, canlarını dişlerine takıp her yerde görünme-nin... kısaca yeni hayatın baş aktörü olmanın çabası içindeydi. Ormandan odun toplayıp getirmek, çadırların yanına ocak kurup ekmek pişirmek, ailenin yemeğini hazırlayıp sofraya kurmak, bulaşık yıkayıp ip eğirmek, sağılan sütleri ısıtıp yağ, peynir yapmak... hep onların işiydi.

Ya bulanık sudaki balıklar gibi telaşlı telaşlı koşuşup ağ-laşan sulu gözlü, burnu sümüklü küçük çocuklar... Sebep-siz kavgalar yüzünden çılgık çılgına feryat edip kıyamet koparmaları sanki marifetti. Bir işe koşulmak istemeyen gençler ise minik kuzuları, altın başlı buzağuları otlatmaktan usansalar da babalarının tehditlerine, analarının tembihle-rine boyun eğmek zorundaydı. Çünkü bu uçsuz bucaksız yaylalarda yaşamının usulü buydu.

Sarp bayırlarda otlayıp karnını doyuran, kuşluk vakti sağıma gelen kurnaz keçilerin meleyişleri; nevrüz kokulu koyunlardan önce duyulurdu. Oluşan uğultu içinde yavru-larını arayan, sabırsızca sağa sola koşan davarların karşılık-lı bağırışları; hayatın, başı dumanlı dağlardan, ucu aşınmış tepelerden aşağıya doğru kaydığını gösteriyordu. Ya kesik kulaklı, uzun kuyruklu, iri başlı, benekli köpekler... Düş-man görmüş gibi birbirlerine havlayıp caka satarken karşı yamaçlarda yankılanan seslerini yarıstırıp sahiplerinin gö-züne girmek istiyordu.

Görünenler sadece bunlardan mı ibaretti sanki? Yüce yaratıcının tabiata bağışladığı enerjiyle; her varlık canlanıp harekete geçmiş, nesillerinin devamı için gizli ve güçlü em-re uyup büyük bir çabanın, büyük bir yarışın içine girmişti. Bu kaynaşmaya; atlar taylarıyla, develer köşekleriyle, inek-ler danalarıyla, koyunlar kuzularıyla, eşekler sıpalarıyla...

destek verirken doğurdukları mini minnacık yavrular, kır-
ların bayırların incisi boncuğu olmuğu.

Yamaçlardan şırıldayarak akan ince ve yeşilimsi sular,
bir yandan kavuştukları derelerde kulakları sağır eden ça-
ğıltılara dönüşürken diğer yandan inatla büyük ırmaklara
benzemenin derdine düşmüştü. Hele mor ve ince miller-
le boz bulanık akan çayın çıkardığı gürültüler... Yeni yeni
uyanmaya başlayan sonsuz kâinatı, üzeri insan dolu koca
tabiatı, yaşama sevdasıyla ortaya çıkan bütün haşaratı he-
yecanlandırıp telaşlandırmaya yetmişti.

Ya fersiz ışıklarıyla arada kaybolup saklanan, arada gö-
rünüp canlılara gülücükler gönderen güneş... “Sıcağa kar-
mı dayanır” dense de nafile. Soğuktan çivi kesen ağaçları
diriltmeye yetmediği için utancından bulutların ardından
çıkamıyordu. Sağa sola kümelenmiş pamuk yığınları, saçla-
rını tarayıp tüllendirecek rüzgâr beklerken döktüğü sevinç
göz yaşlarıyla dirilen kâinata can suyu oluyordu. Her şeyin
birbiriyle yarıştığı bu hareketli ortamda, zıplayıp meydana
çıkan kurnaz tilkiler; başka bir âlemdeymiş gibi karınları-
nı doyurmanın peşine düşmüşlerdi. Bir yandan köpekler
görmesin diye dikkat kesilirken diğer yandan kenara köşe-
ye sinmiş böcekleri avlamak için saçaklı kuyruklarını yel-
paze gibi açmışlardı.

Üreme telaşıyla; “zamanın çoğu gitti azı kaldı” sanan
serçeler, kargalar, kuzgunlar, saksaganlar... bin bir emekle
ağızlarına aldıkları çerçöpü; oyuklarda, saçaklarda, dallarda
yaptıkları yuvalarına sermiş, evlerinin konforunu artırmak
için gözlerini, dikenlere takılan koyun tüylerine dikmişler-
di. Balı da benim, belası da benim der gibi kör inatla çiçek
çiçek dolaşan, emdiklerini peteklerine taşıyan arılar, büyük
bir yarışın içine girmişlerdi.

Hepsinden daha mühimi, burnunu sıksan canı çıkacak
kadar zayıf görünen ama başında kavak yelleri esen gö-

çerlerin durumuydu. Açlığı, tokluğu, gençliği, ihtiyarlığı unutsa da yaratıkların efendisi olduğunu aklına getirmese de gururdan çatlamak üzereydi. İlahî emir gereği sevgiyle, hoşgörüle inceleyeceği yerde kabalaşmış odunlaşmıştı sanki. Kimseye hayat hakkı vermiyor; kimsenin gözünün yaşına aldırmadan elinden sopasını eksik etmiyordu.

Her ocaktan yükselen ve hayatın işareti sayılan dumanlar; burgu gibi yükselirken ısınmış toprağın üzerine yan gelen dedeler, ellerine geçirdikleri çöplerle yeri eşeliyordu. Eğrilmiş bellerine bakmayan eski toprak yaşlılar, tecrübelerini konuşturan olgun bahadırlar, bir torba kemikten ibaret hastalar... buz tutan yüreklerini, ısıtmanın çabası içine girmişlerdi.

Kadınlar, sağıma gelen hayvanlarla ilgilenirken; erkekler, arsıza hırsıza karşı etrafı gözetleyip nöbet tutuyordu. Ulu dağlarda dolaşmaya alışmış çobanlar da bellerindeki uzun kollu sapanları, ellerindeki kalın sopalarıyla belirsiz düşmana karşı sanki hazırda bekliyordu. Görünüşe bakılırsa bu hareketli tabiat üzerinde işi ve telaşı, hatta zamanla yarışı ve savaşı olmayan bir Allah'ın kulu yoktu. Sadece özünü yakan ateşten kurtulmak için susmuş, koca kâinatta yalnızmış gibi melül mahzun duran biri vardı: Mala mülke değer vermeyen, dünyayı haddinden fazla sevmeyen, hükmetmekten çok insanı seven obanın beyi; Duha Koca...

Onun da garip alışkanlıkları vardı. Evine gelen misafirlere bakır, gümüş tabaklarla ikramda bulunurken kendisi tahta kaşıkla tahta çanakta yemek yerd. Halk gibi yaşayarak obasını idare etmenin daha kolay olacağını düşünürdü. Ne var ki yaşı kemale ermesine rağmen yerine vekil bırakacak çelik bilekli, demir yürekli bir oğlancığı yoktu. Dolayısıyla ağzını tutamayan dedikoducu kadınları gördüğünde içi daralıp gözleri kararıyordu.

Yaşadığı sıkıntı ile burnundan soluyan bey, taşa bassa izi çıkan Akkula adlı atıyla yazı yaban demeden dolaşüyor, hızını alamayınca hayat kokan toprağın üzerine bağdaş kurup oturuyordu. Boynunu büküp ardı arkası gelmeyen hayallere dalıyor, neticede kendinden geçiyordu. Güzel-ler güzeli karısının yanına uzun süre gitmeyip dertleriyle baş başa kalıyordu.

Halbuki bu kaçış, işine yaramadığı gibi sorumluluğunu yerine getirmesine de engel çıkarıyordu. Yayığı yayan, boş beşiği sallayan Gülçiçek'in hıçkırıkları, dillendirdiği acıklı türküleri kulağından gitmiyordu bir türlü. Yanık nağmeleri duydukça iç çekip kendi kendini yiyor, balta kesmez bıyıklı bir delikanlıya sahip olamadığından kahroluyordu. O acizlikle dalıp dalıp giderken kimsenin görmediği, kimsenin uğramadığı bir köşede oturup sonu gelmeyen hayallere dalıyordu. İşin içinden çıkamayınca da sessiz sedasız ağlıyordu.